

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

О.А.Політова

У статті на основі аналізу документального масиву бібліографічних посібників з історії України стисло охарактеризовано сучасний стан та основні тенденції у бібліографічному забезпеченні вітчизняної історичної науки.

Ключові слова: бібліографічний посібник, історична бібліографія, документальний масив, історична наука.

MODERN TENDENCIES IN BIBLIOGRAPHIC PROVIDING OF UKRAINIAN HISTORICAL SCIENCE

In the article the modern condition and basic tendencies are briefly described on the basis of analysis of documentary array of bibliographic manuals on history of Ukraine of the bibliographic providing of Ukrainian historical science.

Keywords: bibliographic manual, historical bibliography, documentary array, historical science.

У 90-і рр. XX ст. – на поч. XXI ст. внаслідок здобуття державної незалежності України створилися нові умови для розвитку вітчизняної історичної науки. Відкриття доступу до спецфондів бібліотек, необхідність вивчення раніше закритих тем історії країни, різке збільшення документального потоку видань і публікацій історичного змісту дали поштовх виданню науково-допоміжних бібліографічних посібників (далі – БП) відповідного тематичного спрямування. У цей процес включилися історики, бібліографи, краєзнавці, працівники архівних та музейних установ, навчальних закладів. Виникла об'єктивна потреба не лише в підготовці сучасних БП, що відображали б увесь спектр історичних досліджень у систематизованому вигляді, але й у вивченні цієї продукції з метою заповнення прогалин в інформаційно-бібліографічному забезпеченні історичної науки.

Слід зауважити, що сучасні дослідження інформаційно-пошукової поведінки наукових працівників показують нерозвиненість мережі електронних журналів, недостатню інформаційну культуру наукових співробітників, їхню психологічну схильність (довіру) до паперових носіїв інформації [1, 61]. Тож, вивчення сучасних проблем бібліографічного забезпечення (далі – БЗ) історичних досліджень у контексті формування документального масиву БП з історії України, комплексний аналіз внеску різних інституцій, учених, бібліографів у цей процес, удосконалення існуючих методів управління бібліографічною інформацією сьогодні є актуальними завданнями історичної науки.

Наприкінці 2009 р. затверджена Концепція Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної бібліотечної системи «Бібліотека XXI», що передбачає складення зведеного каталогу документів, які зберігаються в бібліотечних, архівних та музейних фондах [2, 3]. Очікувані результати виконання цієї програми потребують від відповідних установ здійснення реальних та послідовних кроків у напрямку задоволення інформаційних потреб суспільства, зокрема, створення якісної джерелознавчої бази для вивчення вітчизняної історії та спеціальних історичних дисциплін.

У попередніх працях автора цієї статті повідомлялося про результати аналізу публікацій з даної проблематики та підсумки комплексного дослідження масиву джерел вторинного рівня – архівних довідників та БП з історії України, що вийшли друком у 90-х рр. XX ст. – на початку XXI ст. [3], однак сьогодні є необхідність окремого аналізу бібліографічних аспектів цієї проблеми.

Мета пропонованої статті – на основі аналізу документального масиву БП з історії України періоду 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. стисло охарактеризувати сучасний стан та основні тенденції бібліографічного забезпечення вітчизняної історичної науки.

Бібліографічне забезпечення будь-якої наукової дисципліни або ділянки практичної діяльності може бути названо галузевою бібліографією [4, 149]. Особлива роль серед усіх видів БП належить покажчикам бібліографічних посібників, адже саме вони є найпершим орієнтиром у тому, як забезпечена та чи інша галузь наукової діяльності. Цей вид БП має також назву «бібліографія бібліографії», або «бібліографія другого ступеня» [4, 150]. Останніми роками для таких видань фахівці використовують термін «метабібліографія»[5].

Сьогодні науковці засвідчують тенденцію взаємодії традиційної та електронної бібліографії бібліографії, що обумовлює нове розуміння її природи і призначення, а також трактування як метаданих, які мають забезпечити ідентифікацію та місцезнаходження ресурсів інформації, їхні об'єднання та інтеграцію [6, 79]. Проведене О. Промською дослідження сайтів українських бібліотек виявило необхідність упорядкування метабібліографічної інформації [7, 104]. Аналіз масиву дисертаційних досліджень з бібліографознавства, захищених в Україні в період 1991-2008 рр., показав домінування досліджень галузевої бібліографії, серед яких саме історичні науки набули найбільшого обґрунтування [8, 91].

Слід зазначити, що історична бібліографія становить невід'ємну складову національної бібліографії, тож має всі її основні функції:

науково-інформаційну – щодо джерел первинної та вторинної інформації з вітчизняної історії;

підсумовуючу, яка дозволяє оцінити стан розвитку історичної бібліографії, динаміку та сучасні тенденції в БЗ історичної науки;

моделюючу, що дає змогу оптимізувати підготовку БП та пошук необхідної інформації.

У контексті дослідження сучасного стану БЗ історичної науки нами проаналізовано БП, що видані друком у період 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. та є науково-допоміжними за суспільним призначенням і галузевими – за особливостями документів, що в них відображені. Для дослідження автором створена метабібліографія – база даних окремо виданих науково-допоміжних БП з історії України за період 1990 -2009 рр. (далі - БД), яка була структурована відповідно до основних завдань цього дослідження: узагальнити відомості про репертуар видань вітчизняної історичної бібліографії та висвітлити внесок наукових інституцій, установ і організацій у процес БЗ історичної науки. Тобто, нами використано бібліографічний метод, який дає можливість згортання інформації шляхом створення нової – вторинної щодо першої – інформації про документи та відомості, що містяться в них. Створена БД надає можливості для аналізу особливостей вітчизняної історичної бібліографії в період 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст. Класифікаційний метод дозволив систематизувати БП з історії України (понад 400 назв) і розглянути їхні характеристики в жанровому та змістовному аспектах. На наш погляд, отримані кількісні дані достатньою мірою віддзеркалюють сучасний стан БЗ історичної науки в Україні.

Із *таблиці* видно, що біля 40% всієї бібліографічної продукції історичного спрямування становлять посібники, присвячені загальним питанням історії України.

Бібліографічні посібники з історії України (90-і рр. XX ст. – поч. XXI ст.)

Індекс розділу	Назва розділу, підрозділу БД	Кількість зареєстрованих БП
1.	Загальні питання історії України	164
	<i>в тому числі:</i>	
1.1	БП загальноісторичного характеру	31
1.2	БП видань наукових установ, навчальних закладів	44
1.3	Показчики змісту періодичних видань	24
1.4	БП з історіографії, джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін	55
1.4.1	Бібліографія історичної бібліографії	10
2.	БП з окремих тем та періодів вітчизняної історії	172
	<i>в тому числі:</i>	
2.1	Історія окремих регіонів	58
2.1.1	Історія міст і сіл	53
2.1.1.2	Історія установ, підприємств і організацій	61
3	БП, присвячені вітчизняним історикам	91
	Усього	427

Зокрема, до посібників загальноісторичного змісту віднесено щорічник Національної історичної бібліотеки України «Історія України», посібник Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України «Бібліографія історико-філософських досліджень, виданих в Україні в 1990-2004 рр.» (К., 2006. – 83 с.), анотований бібліографічний довідник «Україна. Історія. Народознавство» (Рівне:, 1994. – 181 с.) та ін.

За досліджуваний хронологічний період підготовлено чимало ґрунтовних показників видань галузевих наукових установ, вищів: «Бібліографія праць вчених Дніпропетровського університету: Історія України XV–XVIII ст., 1918-1990» (Д., 1992. – 76 с.); «Видання державних архівних установ України. 1925-2000» (К., 2001. – 160 с.); «Праці Інституту історії України НАН України (1988-2005)» (К., 2006. – 597 с.) та ін.; випущено окремими виданнями біля двох із половиною десятків показників змісту періодичних видань історичного спрямування – «Науковий часопис українознавства «Україна» (1907-1932)» (К., 1993. – 140 с.), «Анотований показник публікацій журналу «Архіви України» за 1988-1995 рр. (К., 1997. – 152 с.)», «Кієвская старина» (1882-1906): систематичний показник змісту журналу» (К., 2005. – 606 с.) та ін.

Статистичні узагальнення показали, що найбільшу кількість у загальному розділі становлять БП з історіографії, джерелознавства і спеціальних історичних дисциплін – 55 назв. Наприклад, це анотований БП «Українська сфрагістика» (К., 1991. – 86 с.), зведений бібліографічний довідник-показник «Спеціальні історичні дисципліни: Атрибутика. Емблематика. Медальєрика. Символіка. Фалеристика. Ч. 1» (К., 1997. – 110 с.), БП «Політико-адміністративні й адміністративні карти України (1918-2008 рр.)» (К., 2009. – 106 с.) тощо.

Понад половина всіх зареєстрованих у БД посібників – це БП з окремих тем та періодів вітчизняної історії. Основна частина таких видань присвячена історії окремих регіонів, міст і сіл, окремих установ, підприємств та організацій. Однак, ці посібники мають різні якісні характеристики: поряд з ґрунтовними, значними за тематичним і хронологічним обсягом та інформаційним наповненням виданнями – «Голодомор в Україні 1932-1933 рр.» (Одеса ;

Львів : Коць, 2001. – 656 с.); «Політика коренізації в радянській Україні (1920-1930-і рр.)» (К., 2003. – 219 с.); «Трускавець» (К., 2003. – 338 с.) та ін., є й невеликі, однак теж затребувані фахівцями посібники: «Йосиф Михайлович Де Рибас и Одесса 1794-1797 гг.» (О., 2000. – 19 с.); «Широкий світ малої батьківщини: Історія населених пунктів Івано-Франківщини: бібліогр. кат. краєзн. видань 1990-2002 рр.» (Івано-Франківськ, 2003. – 27 с.); «Національні меншини на Хмельниччині» (Хмельницький, 2003. – 20 с.).

Як справедливо зазначає В. Бездрабко, важливою рисою новітньої історіографії є посилення уваги до суб'єктів науки [9, 4]. Простежити еволюцію поглядів українських істориків, узагальнити внесок кожного з них у розвиток вітчизняної історичної науки дають змогу біобібліографічні посібники, згруповані у третьому розділі БД. У досліджуваній період видано багато ґрунтовних посібників, в яких вміщена бібліографічна інформація про видатних істориків, архівістів, краєзнавців: О. Апанович, Л. Винара, О. Мітюкова, О. Онищенко, В. Сарбея, П. Тронька та ін.

Статистичний аналіз в аспекті колективного суб'єкта професійної бібліографічної діяльності показав активну бібліографічну діяльність інститутів НАНУ – Інституту історії України, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса, Інституту українознавства ім. І.П. Крип'якевича, Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, його осередкам у Львові, Чернігові, Острозі; Українському науково-дослідному інституту архівної справи та документознавства; університетським кафедрам історії та історичним факультетам університетів, а також установ Національної системи науково-технічної інформації: Книжкової палати України, Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ), Національної парламентської бібліотеки України, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (далі – ЛННБ), Національної історичної бібліотеки України (далі – НІБУ), Одеської національної наукової бібліотеки ім. О.М. Горького, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка (далі – ХДНБ), багатьох обласних універсальних наукових бібліотек.

Найбільше БП – понад 50 назв – видано Інститутом історії України НАН України. Частина з цих видань – результат співпраці з іншими галузевими установами – Книжковою палатою України «Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року. У 3-х томах, 14-ти книгах» (К., 2006-2010); «Картографування території України від найдавніших часів до 1941 р.» (К., 2007. – 240 с.); Інститутом стратегічних досліджень «Покажчик публікацій про діяльність ОУН та УПА (1945-1998 рр.)» (К., 1999. – 173 с.); НІБУ «Історичне краєзнавство в Україні. Питання теорії і практики» (К., 1992) та ін.

НБУВ як найбільша бібліотека України та головний науково-інформаційний центр держави здійснює підготовку системи покажчиків та формування баз даних національної бібліографії, тож має чималий доробок у галузі історичної бібліографії. Зауважимо, що вчена рада цієї бібліотеки затвердила до друку монографію С.В. Сороковської, присвячену українській історичній бібліографії радянського періоду [11]. Фахівці НБУВ у 90-х рр. ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. підготували цінні для істориків БП – «Джерела українознавства» (1990, 1998), «Археологія України. 1981-1990» (К., 1999. – 460 с.); «Книжкові джерела української біографістики у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: матеріали до бібліографії» (К., 2004. – 364 с.) та ін.

1995 р. Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та НБУВ започаткували український реферативний журнал «Джерело». Третя серія цього РЖ – «Соціальні та гуманітарні науки. Мистецтво» має розділ «Історія. Історичні науки», у якому завдяки докладній рубрикації, наведеним за каталогом НБУВ шифрам та існуванню електронної версії можна знайти відомості про публікації з різних галузей історичної науки.

ЛННБ ім. В. Стефаника послідовно реалізує одне з масштабних бібліографічних завдань сучасної гуманітарної науки – створення національної бібліографії української книги та періодики (XVIII-XX ст.). Завершено видання матеріалів архівної картотеки «Репертуар української книги, 1798-1916» (видано у десяти томах впродовж 1991-2006 рр.), а також розпочато другий етап створення реєстру української книги, а саме – укладання багатотомної

бібліографії «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині з додатком книг української еміграції, 1914-1939 рр.» Загалом, науково-бібліографічна робота Бібліотеки за період з 1990 до 2007 рр. представлена 125 бібліографічними покажчиками та каталогами [12]. Чимало з цих БП мають суто історичне спрямування: «Іншомовні джерела до історії міст і сіл України» (1995), «Товариство «Просвіта» у Львові: покажчик видань, 1868-1939» (1996), систематичний покажчик змісту журналу «Сьогочасне й минуле» за 1939 р. (2009) тощо.

Одне з чільних місць у галузі БЗ історичної науки належить Національній історичній бібліотеці України (до вересня 2009 р. мала назву «Державна історична бібліотека України»). Ця бібліотека була створена ще 1939 р. саме з метою сприяння розвитку історичної науки і освіти в країні. Проведення наукової роботи в галузі історичної бібліографії та видання НДБП з історії України – одне з головних завдань цієї книгозбірні і в сучасний період. Бібліотека здійснює цілеспрямоване планове поточне бібліографування нових видань і публікацій з вітчизняної історії шляхом підготовки щорічного НДБП «Історія України за ... рік». Загалом, бібліографічний доробок фахівців НІБУ за період 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. становить чималий перелік посібників історичної тематики, головним серед яких є названий поточний посібник «Історія України за ... рік» (К., 1971-2009), ретроспективні науково-допоміжні БП з різних тем вітчизняної історії – «Історія селянства Української РСР 1917-1989» (К., 1990. – 658 с.), «Історія інтелігенції Української РСР, 1917-1990 рр.» (К., 1991. – 535 с.), «Репресії 20-30-40-х і початку 50-х років на Україні» (К., 1992. – 186 с.); «Матеріали до бібліографії Києво-Печерської лаври» (К., 2006. – 356 с.); «Політичні репресії радянської доби в Україні» (К., 2008. – 684с.) та ін.

Нині укладанням різних видів науково-допоміжних БП історичної тематики займаються й інші галузеві інформаційні центри всеукраїнського рівня. Наприклад, Державна наукова сільськогосподарська бібліотека (далі – ДНСГБ) УААН як центр історії аграрної науки займається розробкою теоретичних основ функціонування наукової сільськогосподарської бібліографії та аграрної біографістики в сучасній і перспективній системі наукових комунікацій. Серед основних напрямів діяльності цієї бібліотеки: створення ретроспективного репертуару національної сільськогосподарської бібліографії та аграрної біографістики: підготовка науково-допоміжних ретроспективних бібліографічних посібників, довідників та інших наукових видань з питань історії аграрної науки; проведення біографічних досліджень, збирання, наукове опрацювання біографічних та бібліографічних матеріалів про життя та діяльність діячів аграрної науки України; підготовка та видання історико-наукових біографічних та бібліографічних довідників, збірок, покажчиків у серіях: «Академіки Української академії аграрних наук», «Члени-кореспонденти Української академії аграрних наук», «Біобібліографія вчених-аграріїв України», «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії».

Із метою досягнення якісно нового рівня повноти й оперативності задоволення інформаційних потреб суспільства в історичних знаннях, одержаних у процесі науково-дослідної та виробничої діяльності українських учених-істориків і фахівців ДНСГБ УААН, спеціалістами названої установи здійснюється підготовка та видання електронного наукового фахового видання – міжвідомчого тематичного збірника «Історія науки і біографістика», який включений до затверджених ВАК України переліків електронних наукових фахових видань з історичних та сільськогосподарських наук [13].

Розвиток історичних досліджень у сучасний період супроводжується результативною бібліографічною роботою регіональних книгозбірень. Наприклад, чимало фундаментальних посібників підготували фахівці ХДНБ ім. В.Г. Короленка: «Підприємництво та комерційна діяльність. З історії розвитку» (Х., 1994. – 393 с.); «Харків ХХ століття: бібліогр. покажч. у 2-х вип. Вип. 1. Історія міста Харкова (1900-2000) ; Вип. 2. Видатні харків'яни. – Х. : 2003. – 800 с.; «Історія Харківської єпархії: (До 200-річчя заснування) (Х., 1999. – 332 с.); «Бібліотечна справа Харківщини до 1917 року» (Х., 1999. – 274 с.) та ін. Аналіз БД за пошуковою ознакою «Колектив» показав також, що історико-краєзнавча тематика є

пріоритетною у бібліографічній діяльності Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Чернігівської та ін. обласних універсальних бібліотек.

Результати вивчення БД свідчать про активну участь у період 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. фахівців-дослідників історії та аматорів-краєзнавців у роботі з бібліографічного відтворення забутих і невідомих сторінок історії. Серед авторів-укладачів, наукових редакторів – С.І. Білокінь, Б.В. Грановський, Н.А. Дегтярьова, Л.А. Дубровіна, С.В. Кульчицький, В.Ю. Омельчук, Р.В. Романовський, В.А. Смолій, Ю.І. Шаповал та інші відомі вчені-історики, бібліографи, архівісти [14].

Вивчення якісних характеристик БП показав низку порушень методики укладання деяких ретроспективних тематичних посібників, однак ця проблема потребує окремого розгляду.

Безумовно, проведений аналіз не є всебічним, проте дає підстави для узагальнень щодо сучасних тенденцій у бібліографічному забезпеченні історичних досліджень. По-перше, це значне збільшення джерельної основи бібліографування – за рахунок зростання у 90-х рр. ХХ ст. потоку видань і публікацій історичної тематики, повернення документів зі спецфондів, включення до посібників зарубіжних публікацій і діаспорних праць. По-друге, розширення кола колективів, що створюють БП з історії України. По-третє, актуалізація проблеми бібліографії історичної бібліографії. По-четверте, тенденція до кооперування різних установ у роботі з підготовки ґрунтовних галузевих посібників. По-п'яте, активне впровадження автоматизованих технологій у бібліографічну діяльність установ та можливість створення і широкого використання не лише друкованих, а й електронних версій БП та предметно-тематичних БД.

Відбулися зміни і в тематичному спектрі історичної бібліографії. В період незалежної Української держави активно розроблялися істориками та потребували своєчасного розкриття джерельної бази низка тем: феномен українського козацтва; генезис та еволюція української державної ідеї, історія Української революції 1917-1921 рр., становлення та функціонування тоталітарної держави; репресії в республіці 1920-х - 1950-х рр.; дисидентський рух 1960-1980-х рр. в Україні; голод 1921-1923 рр., голодомор 1932-1933 рр. та голод 1946-1947 рр. в Україні; історія Другої світової війни, в тому числі, внесок України й українців у перемогу над фашизмом; історія міст і сіл, установ, підприємств і організацій тощо.

Вагомим фактором у процесі подальшого вдосконалення БЗ вітчизняної історичної науки сьогодні є активне використання інноваційних технологій у підготовці науково-допоміжних БП. Неодмінною умовою успішного розвитку історичної бібліографії є також чітка координація та кооперація в бібліографічній діяльності галузевих наукових установ, архівів, бібліотек та інших інституцій. Особливо важлива їхня послідовна співпраця у перспективному плануванні видавничої роботи та налагодженні цілеспрямованого систематичного обміну електронними версіями інформаційних видань. Так само слід спрямовувати зусилля бібліографів на поліпшення якості висвітлення документальної інформації з вітчизняної історії: дотримання укладачами принципу науковості та сучасних науково-методичних вимог до відбору видань і публікацій, систематизації документів, бібліографічного опису, складання пошукового апарату.

Використана література

1. Лисовская Н.С. Пристатейная библиография как характеристика информационно-поискового поведения научного сотрудника / Н.С. Лисовская // Библиосфера. – 2009. – №3. – С. 57-61.
2. Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – ХХІ»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.12.09 № 1579 // Бібліотечна планета. – 2010. – №1(47). – Інформаційний бюлетень. – С.1-4.
3. Політова О.А. До питання про бібліографічне відображення вітчизняного документального потоку з історії України (90-ті роки ХХ – поч. ХХІ ст.) / О.А. Політова // Бібліотечна планета. – 2007. – № 1. – С.10-13.; Політова О.А. Документальний потік з історії України: тенденції відображення у вітчизняній науковій бібліографії 90-х років ХХ ст. – поч. ХХІ ст. / О.А. Політова // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 22-23 листоп. 2007 р. – К. : Вид. Дім Дмитра

- Бураго», 2007. – С. 117-120.; Політова О. Модель вторинної документальної інформації з історії України / О.Політова // Бібліотечна планета. – 2009. - № 1. – С. 22-25.
4. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства : навч. посіб. / Г.М. Швецова-Водка. – К.: Кондор, 2004. – 216 с.
5. Білокінь С. Довідкова книга з культурної спадщини України : метабібліографія, зміст біографічних та інших словників тощо : робочий зошит / С. Білокінь. – К., 2009. – 514 с. Метабібліографія України (2007-2008): бібліогр. покажч. / Держ. заклад «Нац. парлам. б-ка України» ; упоряд. І.А. Ігнатєвська ; наук. ред. В.О. Кононенко. – К., 2009. – 264 с.
6. Кухтина А.В. Библиография библиографии в условиях электронных коммуникаций: состояние и проблемы / А.В. Кухтина // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – №3. – С. 74-80.
7. Промська О. Метабібліографічна інформація на сайтах українських бібліотек / О. Промська // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: зб. наук. пр. Вип. 4. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К. : Четверта хвиля, 2010. – С.99-107.
8. Глазунова Л.В. Дисертаційні дослідження як індикатор розвитку бібліографічної науки в Україні на сучасному етапі / Л.В. Глазунова // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. праць. – Х. : ХДАК, 2009. – С. 86-99.
9. Бездрабко В. Історіографічні ескізи з документознавства, або персональний текст про персональні тексти / В. Бездрабко. – К. : Четверта хвиля, 2010. – 206 с.
10. Олена Михайлівна Апанович : біобібліогр. покажч.: (До 80-річчя від дня народж. і 55-річчя наук. діяльн.) / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Інститут історії України ; упоряд. С. Даневич. – К., Вид-во ім. Олени Теліги, 1999. – 79 с. : іл.; Любомир Винар : біобібліогр. покажч. (1948-2007) / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України, Нац. ун-т «Острозька академія», Укр. іст. т-во. - Львів ; Острог ; Нью-Йорк : 2007. – 600 с.; Олександр Мітюков : бібліогр. покажч. До 80-річчя від дня народження / Держ. комітет архівів України, Укр. держ. наук.-дослід. ін-т архівної справи та документознавства, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2002. – 66 с.; Олексій Семенович Онищенко : матеріали до біобібліогр. / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського ; уклад.: Т.В. Добко, А.Л. Панова. – К., 2003. – 112 с.; Віталій Григорович Сарбей (1928-1999): бібліогр. покажчик / НАН України. Інститут історії України ; наук. ред. В.А. Смолій. – К. ; Кам'янець-Подільський : Абетка, 1999. – 104 с.; Петро Тимофійович Тронько / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2005. – 194 с.
11. Сороковська С.В. Українська радянська історична бібліографія / С.В. Сороковська. – К. : Наукова думка, 1980. – 124 с.
12. Львівська національна наукова бібліотека : наукова діяльність [Електронний ресурс] / Львів. нац. наук. б-ка. – Електрон. дан. – Л., 2010. – Режим доступу: (http://www.lsl.lviv.ua/sc_activity.htm станом на 13.04.10). – Назва з екрана.
13. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека УААН : центр історії аграрної науки [Електронний ресурс] / ДНСГБ УААН – Електрон. дан. – Режим доступу : http://dns.gb.kiev.ua/pro_biblioteku_centr_istorii_agrarnoi_nauki.html станом на 7.04.10. – Назва з екрана.
14. Вчені інституту історії України : біобібліогр. довідник / С.І. Білокінь та ін. ;. – К., 1998. – 426 с.; Джерела альтернативного українознавства: бібліогр. довід. / Б. Грановський. – К. : Коштом авт., 2002. – 436 с.; Історія міста Києва з найдавніших часів до 2000 року : наук.-допом. бібліогр. покажч. у виданнях від XVII ст. до 2000 р. У-3 т., 14-ти кн. / Ін-т історії України НАН України ; уклад. Н.А. Дехтярьова ; голов. ред. В.А. Смолій. – К., 2006-2010; Бібліотеки Києва в період нацистської окупації (1941-1943): Дослідження. Анотований покажчик. Публікації документів / Л.А. Дубровіна, Н.І. Малюкова. – К., 2004. – 816 с.; Праці Інституту історії України НАН України (1988-2005): бібліогр. покажч. / відп. ред. С.В. Кульчицький. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2006. – 597 с. Видання секції суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України. 1998-2003 : бібліогр. покажч. / В.Ю. Омелчук та ін.; ред. кол. І.Ф. Курас (голова) та ін. – К., 2003. – 754 с.; Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства: до 10-річчя заснування (1994-2004) : бібліогр. покажч. / Укр. наук.-дослід. ін-т архів. справи та документознавства ; упоряд. : Л.П. Одинок, Р.В. Романовський. – К., 2004. – 125 с.; Бібліографія праць співробітників інституту 1991-2001 рр. / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України ; упоряд. Ю.І. Шаповал. – К., 2002. – 177 с.